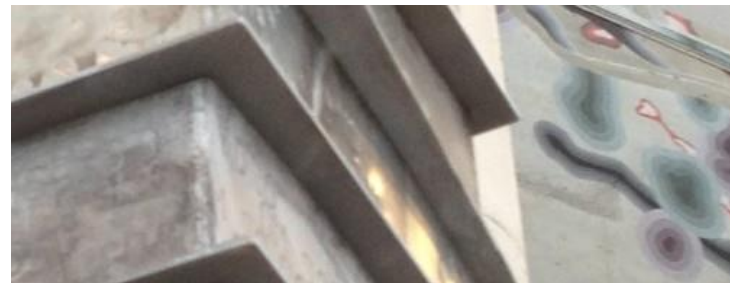

ARKIVVERKET
RIKSARKIVET

Samdok

samla samfunnsdokumentasjon

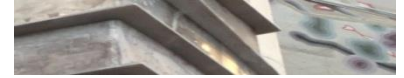

Bevarte og tilgjengeliggjorte
privatarkiv i Norge – status,
samhandling for bevaring

Fokus: SAMDOK

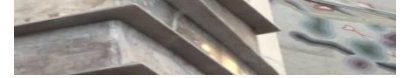
Ellen Røsjø

DELPROSJEKT
Privatarkiv

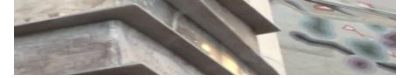
Privatarkiv?

- Privat sektor - privatarkiv: i hovedsak arkiv etter:
  - ✓ organisasjoner
  - ✓ bedrifter
  - ✓ Enkeltpersoner
- Statlige, kommunale og private arkiv er integrerte deler av samfunnets hukommelse...

Politikk for privatarkiv?

- NOU 1987:35; Samtidens arkiver – fremtidens kildegrunnlag
- St.meld. nr. 22 (1999- 2000) Kjelder til kunnskap og oppleving. Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid
- St. meld. Nr. 45 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014
- St.meld. nr. 23 (2008-2009), Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid
- St.meld. nr. 24 (2008-2009) Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv
- St. meld. Nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum, forvaltning, forskning, formidling fornying
- St. meld. 20 (2009–2010): Omorganisering av ABM-utvikling
- **Melding til Stortinget nr. 7. (2012 – 2013): Arkiv**
- NOU 2013: 4. Kulturutredningen 2014

Samla samfunnsdokumentasjon (SAMDOK)

St. meld. 7 (2012 – 2013) Arkiv

- ... ein skal ta vare på og tilgjengeleggjere bevaringsverdige arkiv frå alle samfunnssektorar, slik at dei samla kan dokumentere samfunnet og samfunnsutviklinga på ein fullgod måte.
- Arkiva frå statleg, kommunal og privat sektor viser samfunnet frå ulike vinklar og ståstader,
- og dei utfyller kvarandre som kjelder til eit heilskapleg bilete.

Ny strategi for privatarkivarbeidet

- Oppdraget fra arkivmeldinga om å konkretisere nivået for privatarkivarbeidet – en **utredning** i samarbeid med andre aktører i SAMDOK-arbeidet – ulike veivalg og anbefalinger. Planlagt: 31.12.
  - På bakgrunn av dette vil Riksarkivaren utvikle en ny **strategi** for privatarkivfeltet.

Hvor mye?

Økt privatarkivmengde, men...

- St.meld. 7 (2012 – 2013) Arkiv: påpeker at *privat sektor* er klart underrepresentert i forhold til de to andre:

Ein samla samfunnsdokumentasjon set som vilkår at arkiva både frå statleg, kommunal og privat sektor blir bevarte og tilgjengeleggjorde.

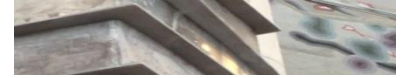
Det er **bevart langt færre privatarkiv enn offentlege arkiv, og det som er bevart, er samla sett mindre tilgjengeleg på grunn av manglande ordning og katalogisering.**

...Privatarkivstatistikk 2013

- Tross klare svakheter har arbeidet med privatarkiv blitt styrket de seinere åra. Tilfanget av bevarte privatarkiv har økt, men fremdeles står svært mye igjen før vi er på et nivå der samfunnet er sikra et allsidig og relevant utvalg privatarkiv som gir oss en helhetlig samfunnsdokumentasjon. Varierende kvalitet på data.

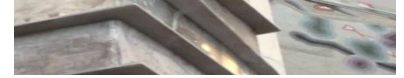
Type institusjon pr.ark.	Hm. tot. (off.&priv.)	Herav hm. pr.ark	Andel av bevarte
Sum Arkivverket	259 512	29 179	28,4 %
Andre arkivinst. (m/Nasj.bibl)	193 240	46 035	44,8 %
Museer	30 000	24 000	23,3 %
Folke- fagbibliotek	10 000	3 600	3,5 %
Totalt bev. arkivmateriale	492 000	102 814	100 %
			privatarkivandel 20,9 %
(Arkivstatistikken 2013)	1987: ca. 5 %	2007: 13,5 %	2010: ca. 17 %

Store forskjeller

- Mange institusjoner jobber med privatarkiv - 164,
  - stadig flere som en integrert del av annen arkivbevaring for stat, kommune og/eller fylke.
- **Riksarkivet** - Arkiv etter nasjonale organisasjoner som ikke faller inn under sfæren til Arbark og Nasjonalbiblioteket. [Politiske parti](#). [Større industriarkiv](#). [Krigstidsarkiv](#).
- **Fylkesarkiv, byarkiv, statsarkiv, IKAer og enkelte museer** - [Privatarkiv med regional og lokal tilknytning](#) – [samt folkemusikkarkiv, fotoarkiv, filmarkiv, lydarkiv, stadnamnarkiv](#)
- **Særegne privatarkivinstitusjoner:**
  - Arbark, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek
  - Misjonsarkivet
  - Opplandsarkivet
- Kun 48 arkivinstitusjoner har bevart en bestand av privatarkiv på 400 hyllemeter eller mer.

Retningslinjer arbeid m/privatarkiv og koordinering

- **Retningslinjer** fastsatt av Riksarkivaren med hjemmel i lov av 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv § 14, med virkning fra 10. april 2002.
- I tråd med retningslinjene har flere bevaringsinstitusjoner formulert en **bevaringspolitikk** og inngått **samarbeidsavtaler** med andre aktører.
- Riksarkivaren og ABM-utvikling etablerte i 2003 et **landsdekkende nettverk** av koordineringsinstanser for privatarkivarbeidet. Riksarkivet nasjonal koordinator. Ingen midler.
- **Regional nettverksorganisering** har medført økt fokus og bedre samhandling (avklart bevaringspolitikk i enkeltinstitusjoner og ansvarsdeling). *Variierende* hvor langt de forskjellige fylkene er kommet i planmessig bevaringsarbeid.
- Kulturrådet har bidratt med midler til en del fylker – **samhandlingsplaner** særlig.

Skjevheter

- *Fortsatt for store skjevheter i bevart materiale, både **geografisk** og mht **typer av privatarkiv**.*
- *Fortsatt **for liten bredde i bevarte arkiv etter viktige «nøkkelbedrifter»**.*
  - *“Nye” næringer, slik som service-, informasjons-, markedsførings- og kunnskapsbedrifter*
- *Deler av **det frivillige organisasjonslivet** er svakt dekket*
Bl a er det bevart relativt lite arkivmateriale etter:
  - *lokale idrettsorganisasjoner*
  - *nyere tids nettverkspreget organisasjonsliv*
- *Bevaring av **digitalt skapte privatarkiv**, er helt ubetydelig*
- *Privatarkiv med **rettighetsdokumentasjon er i liten grad sikra***

Rapport, Kulturrådet 1. juli 2013

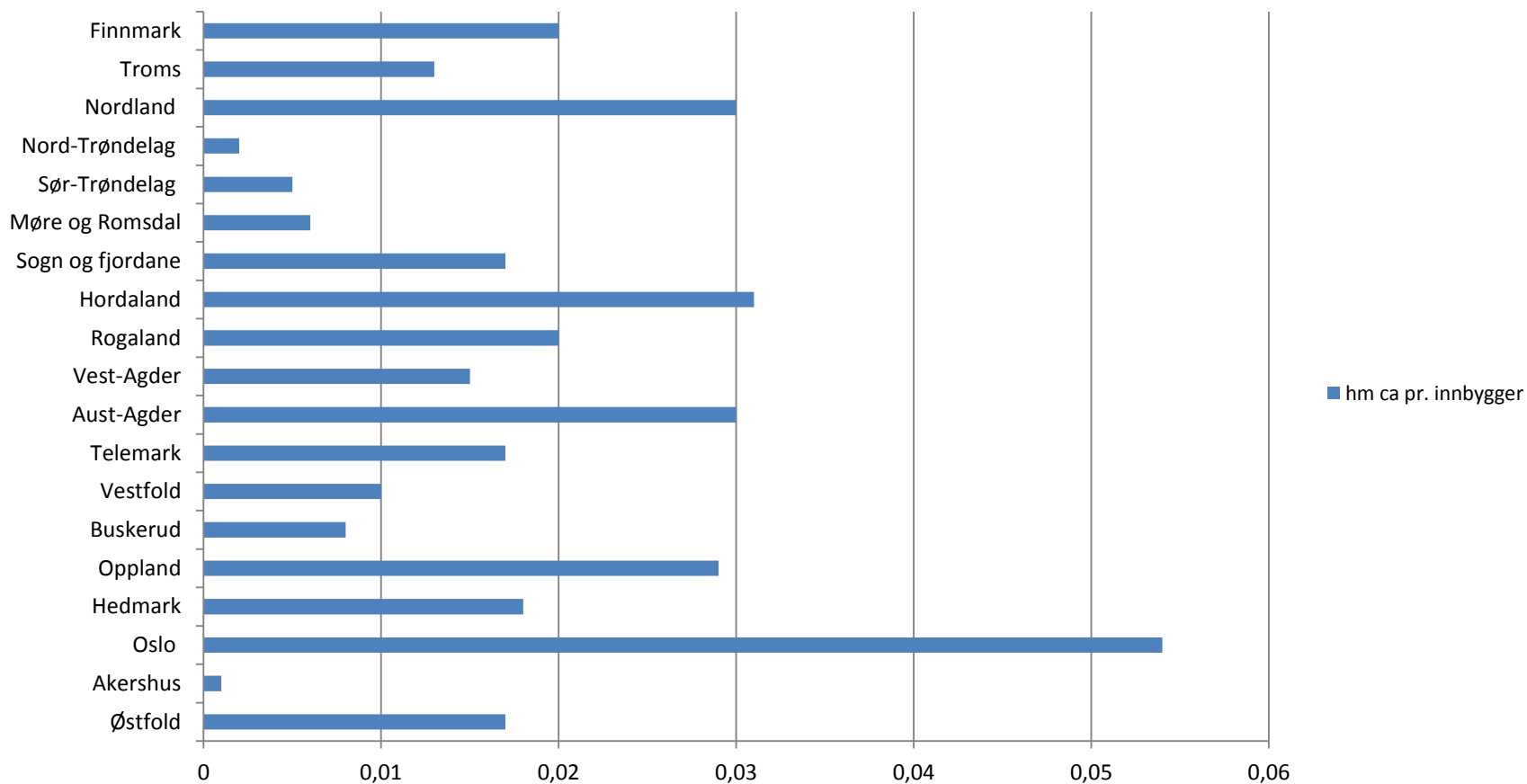
Eksterne midler bidrar til bevaring

- Ressurser/midler fra Kulturrådet
  - støtteordningen for privatarkiv (Samlet er det kommet inn 211 søknader 2010-14 med et omsøkt beløp på 72,6 millioner kr. Det er til sammen gitt støtte til 111 prosjekt med 16 millioner kr.
  - Utviklingsmidler (fra 2004-) og Kulturfondet er også brukt
- Egne midler fra bedrifter, organisasjoner
- Midler fra Fritt Ord, stiftelser...
- + Vårt eget engasjement!

Uhøytidelige fylkesforskjeller bevaring privatarkiv

hm ca pr. innbygger

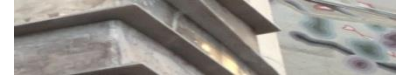
Hvordan bli bedre?

- Alle depotinstitusjoner bruker **Asta** og publiserer på **Arkivportalen** (letter analyser og avdekker svakheter) → de facto Samkatalog (arkivloven) (+ via Norvegiana - til Europeana?)
- **Bevaringsplaner fylkesvis basert på bestandsanalyse, samfunnsanalyse**
- **Økte ressurser** (støtteordning, utviklingsressurser fra staten + **spleiselag** drift statlig, fylkes-/kommunal, privat sektor).
  - Betydelig støtteordning, utviklingsmidler
  - F eks. støtte til en regional organisering av arbeidet (fylkeskoordinerende ledd), avklarte oppgaver.
  - Midler til forsknings- og utredningsarbeid – vil gi bedre grunnlag for et planmessig bevaringsarbeid

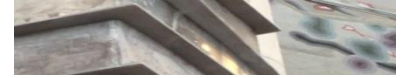
Hvordan bli bedre frts.

- **Depottilbud for større bedriftsarkiv.** Privat (med)finansiering...
  - i RA, i flere SA/regionale institusjoner, egen institusjon?
- **Elektroniske / digitale privatarkiv**
  - Veiledninger til arkivskapere
  - Metode for elektronisk avlevering
  - Sikker lagring for små organisasjoner og lignende
    - *Færre* institusjoner vil kunne håndtere dette tilfredsstillende
- **Samarbeidsløsninger** – digitale depot, digitalisering, digital tilgjengeliggjøring og formidling
  - Gjerne regionale arkivsentra innretta på bevaring og formidling på tvers av forvaltningstilhørighet – letter målet om samla samfunnsdokumentasjon– samfinansiering, drift ellers slått sammen?
- Revidert **arkivlov** og forskrift, div. andre lover - så **vernet** for privatarkiv er styrket.

Roller

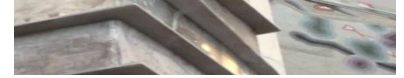
- System – Riksarkivet nasjonal koordinering, koordinerer fylkene (fylkesansvarlige institusjoner)
- Fylkesansvarlige institusjoner koordinerer arkivbevaringsinstitusjoner i fylkene sine.
- Mål: definere egen politikk for institusjonene, samhandling og arbeidsdeling, lage bevaringsplaner for fylket
- **Kommunenes rolle**, arkivinstitusjoners og museers og evt. andres rolle. IKA Trøndelags rolle...
- Kommunene kan være et **knutepunkt**
  - Innsamling (kan f eks legge ut info på egne nettsider mm)
  - formidling og
  - det å lage bevaringsplaner

Rettsdokumentasjon?

- Rettsdokumentasjon skapt av private aktører som leverer tjenester til det offentlige er ikke underlagt arkivloven, **hver enkelt kommune må sørge for å avtale det.**
- Arkivloven slår i formålsparagrafen fast at formålet med loven er å «tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskingsmessig verdi eller som inneheld **rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon**, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida».

Kommunens ansvar: rolle / private bedrifter og institusjoner

- ... som utfører oppgaver **på vegne av** det offentlige.
- Arkivmeldingen tok opp problemene med arkivlovens virkefelt i forhold til privatisering av offentlige tjenester og selskap eid av det offentlige. Krav om å følge regler for offentlig arkiv:
  - ved skifte av status fra offentlig til privat eller
  - når oppgaver utføres på vegne av det offentlige eller
  - privat selskap er eid av det offentlige
    - Revisjon av arkivloven er foreløpig lagt på vent
- Få inn **krav i anbudsdokument og avtale!** Så lenge det ikke er pålegg i regelverk
- **Ta imot** materialet etter endt oppdrag og underveis om det er et langvarig forhold til tjenesteleverandøren!

Til slutt

- Landsdekkende struktur for samarbeid om bevaring av og tilgjengelighet til informasjon om privatarkiv
- Bevaringsplanarbeid trengs
- Nettverk regionalt:
  - Samhandling
  - Kompetansebygging
  - Også avklaring om bevaringsinstitusjoner for privatarkiv fortsatt skal være det, utfordringer / elektroniske arkiv